

SAĞLIK BAKIM HİZMETLERİNDE ENFEKSİYONLARIN KONTROLÜ VE ÖNLENMESİ

Editör

Hanefi Cem GÜL

Editör Yardımcıları

Cumhur ARTUK

Gamze ÖZBEK GÜVEN

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Yayın Koordinatörü
978-625-8399-30-1	Yasin DİLMEN
Kitap Adı	Sayfa ve Kapak Tasarımı
Sağlık Bakım Hizmetlerinde Enfeksiyonların Kontrolü ve Önlenmesi	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Editör	Yayıncı Sertifika No
Hanefi Cem GÜL ORCID iD: 0000-0001-7648-322X	47518
Editör Yardımcıları	Baskı ve Cilt
Cumhur ARTUK ORCID iD: 0000-0003-0827-990X	Vadi Matbaacılık
Gamze ÖZBEK GÜVEN ORCID iD: 0000-0002-5391-8873	Bisac Code MED058000
	DOI 10.37609/akya.1331

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tam amacıyla kullanılmamalıdır. Akademisyen Kitabevi ve alıcı arasında herhangi bir şekilde doktor-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşurmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. Akademisyen Kitabevi ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozunu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kontraendikasyonların belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özelleştirmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Önsöz

Dünyada 90'lı yıllarda gündeme gelen hastane enfeksiyonları güncel ifadesiyle sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlar, önemli bir morbidite ve mortalite nedeni olarak karşımıza çıkmakta, bunun yanında hasta yatış süresini uzatmakta, maliyet artışına, iş gücü kaybına ve yaşam kalitesinin düşmesine neden olmaktadır.

Ülkemizde ise 90'lı yılların sonunda ve 2000 yılların başında bu enfeksiyonlar nedeniyle değişik yoğun bakım ünitelerinde gelişen salgınlara bağlı istenmeyen üzücü sonuçlar yaşanmıştır. Enfeksiyonlarla mücadelenin öneminin daha net anlaşıldığı bu kötü deneyimler sonucunda sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonların önlenmesi için ulusal çalışmalar hız kazanmıştır. 2005 yılından itibaren ülkemizde yataklı tedavi kurumlarında enfeksiyon kontrol komitelerinin kurulması zorunlu hale getirilmiş, enfeksiyon kontrol ekiplerinin görevleri tanımlanmış, sertifika eğitimleri planlanarak verilmeye başlanmış, rehberler ve sürveyans standartları yayımlanmıştır.

Eski adı ile Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) yeni adı ile Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi Enfeksiyon Kontrol Komitesi ve alt komiteleri 1994 yılından itibaren hazırlanan yönergeler çerçevesinde hizmet vermektedir. Konuyla ilgili uluslararası çalışmaları yakından takip eden öngörülü ve deneyimli hocalarımız sayesinde ülkemizin de öncü kabul edilebilecek kurumlarının başında gelmektedir. Komitemizde enfeksiyonların kontrolü ve önlenmesi için izlem çalışmaları yanı sıra sürekli eğitimler verilmesine önem verilmiştir. Sadece kendi hastanemizin personeli değil diğer hastanelerden gelen hekim ve hemşire sağlık personellerine de 15 günlük pratik ve teorik eğitimler verilmiştir. 2006 yılında hastane enfeksiyonları yüksek lisans programı açılmıştır. Ülkemizde bu alanda ilk açılan programlardan biri olması açısından önem arz etmektedir. Programdan mezun olan hemşireler, hemşireliğin uygulamadaki ilk branşlaşma alanı olan enfeksiyon kontrol ekiplerinde uzman hemşire olarak çalışmışlardır. Komitede yapılan bilimsel çalışmalar ulusal

ve uluslararası kongrelerde sunulmuş, ödül alınmıştır. 2007 yılından itibaren ise Sağlık Bakanlığı eğitim merkezi olarak enfeksiyon kontrol hemşireliği sertifika eğitimleri verilmeye başlanmıştır.

Günümüzde de ulusal ve uluslararası bilimsel çalışmaları yakından takip eden komitemiz enfeksiyonların önlenmesi ve kontrolünde etkin ve kararlı bir şekilde mücadelesine devam etmektedir. Komitemizin kuruluşunda ve çalışmalarında katkısı olan tüm hocalarımıza ve üyelerine teşekkürü bir borç biliriz.

Ülkemizde hastane enfeksiyonlarına yönelik birçok basılı yayın bulunmakla birlikte hemşirelik uygulama alanları ile ilgili kaynak kitap sayısının azlığı dikkat çekicidir. Biz bu kitapla sağlık bakım hizmetlerinde enfeksiyonların kontrolü ve önlenmesi ile ilgili ihtiyaç duyulabilecek konulara ağırlık vererek okuyuculara kaynak bir kitap olmasını amaçladık. Kitabın oluşumuna kendi alanlarında önemli çalışmalarda bulunmuş öğretim üyeleri ve deneyimli hemşireler katkı sağlamıştır. Kitabın öğrenciler başta olmak üzere yeni mezun hemşireler, meslekte devam eden hemşireler ve enfeksiyon kontrol birimleri için yararlı bir kaynak olacağını ümit ediyoruz.

Kitabın hazırlamasında emeği geçen tüm yazarlara, basımında titiz çalışmalarından dolayı Akademisyen Yayınevi'ne teşekkürlerimizi sunarız.

Saygılarımızla.

Prof. Dr. Hanefi Cem GÜL

İçindekiler

BÖLÜM 1	SAĞLIK HİZMETİ İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARIN TANIMI	1
	<i>Esengül ŞENDAĞ</i>	
BÖLÜM 2	SAĞLIK HİZMETİ İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARIN TARİHÇESİ	9
	<i>Gamze ÖZBEK GÜVEN</i> <i>Şerife YILMAZ</i>	
BÖLÜM 3	SAĞLIK HİZMETİ İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARIN ETİK BOYUTU	17
	<i>Gamze ÖZBEK GÜVEN</i>	
BÖLÜM 4	SAĞLIK HİZMETİ İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARA HUKUKSAL YAKLAŞIM	27
	<i>Yavuz ÇEKLİ</i>	
BÖLÜM 5	HEMŞİRELİK VE PROFESYONALİZM (PROFESYONELLİK)	39
	<i>Şerife YILMAZ</i>	
BÖLÜM 6	SAĞLIK HİZMETİ İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARIN ÖNLENMESİNDE HEMŞİRENİN ROLÜ VE SORUMLULUĞU ENFEKSİYON KONTROL HEMŞİRELİĞİ	49
	<i>Esen BATIR</i>	
BÖLÜM 7	YOĞUN BAKIM HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	61
	<i>Serap KORKMAZ</i> <i>Birgül ARMUTCU</i>	
BÖLÜM 8	AMELİYATHANE HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	73
	<i>Muhdedir CANER</i> <i>Sümeyye ZEHİR ERDEM</i>	

BÖLÜM 9	CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	91
	<i>Hatice AYHAN</i>	
BÖLÜM 10	İÇ HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	111
	<i>Nur İZGÜ</i>	
BÖLÜM 11	KADIN SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	127
	<i>Hacer GÜLEN SAVAŞ</i>	
BÖLÜM 12	ÇOCUK HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	143
	<i>Necati BALAMTEKİN</i>	
BÖLÜM 13	YENİDOĞAN HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	151
	<i>Emine BAYRAK AYKAN</i>	
BÖLÜM 14	RUH SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	175
	<i>Özge SUKUT</i> <i>Cemile Hürrem AYHAN BALIK</i>	
BÖLÜM 15	HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	195
	<i>Dercan GENÇBAŞ</i>	
BÖLÜM 16	DİYABET HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	209
	<i>Ayla DEMİRTAŞ</i>	
BÖLÜM 17	DİYALİZ HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ VE ÇOCUK	223
	<i>Emel DEMİR</i>	
BÖLÜM 18	PALYATİF BAKIM HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	233
	<i>Vildan KOCATEPE</i> <i>Esra UĞUR</i>	
BÖLÜM 19	ONKOLOJİ HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	245
	<i>Figen BAY</i>	

BÖLÜM 20	ACİL SERVİS HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ.....	253
	<i>Selin KESKİN KIZILTEPE</i>	
BÖLÜM 21	STOMA VE YARA BAKIM HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	267
	<i>Emine SEZGÜNSAY</i>	
BÖLÜM 22	NÜTRİSYON HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ.....	279
	<i>Zehra GÖK METİN</i>	
BÖLÜM 23	ENDOSKOPİ HEMŞİRELİĞİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ.....	307
	<i>Muhdedir CANER</i> <i>Sümeyye ZEHİR ERDEM</i>	
BÖLÜM 24	EVDE SAĞLIK HİZMETLERİNDE ENFEKSİYON KONTROLÜ	317
	<i>Neşe KARAKAŞ</i>	
BÖLÜM 25	KATETER İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARIN ÖNLENMESİNDE HEMŞİRENİN ROLÜ	327
	<i>Betül KILIÇ</i>	
BÖLÜM 26	SAĞLIK HİZMETİ İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARDA TIBBİ MİKROBİYOLOJİ LABORATUVARININ ROLÜ	341
	<i>Cansu ÖNLEN GÜNERİ</i>	
BÖLÜM 27	KLİNİK ÖRNEKLERİN ALINMASI, TAŞINMASI, SAKLANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİNE MİKROBİYOLOJİK YAKLAŞIM	349
	<i>Cansu Önlen GÜNERİ</i> <i>Mustafa GÜNEY</i>	
BÖLÜM 28	DEZENFEKSİYON VE STERİLİZASYON UYGULAMALARINDA HEMŞİRENİN ROLÜ	371
	<i>Sibel ÇALIŞKAN</i> <i>Mustafa GÜNEY</i>	
BÖLÜM 29	SAĞLIK HİZMETİ İLİŞKİLİ ENFEKSİYONLARIN KONTROLÜNDE İSTATİSTİĞİN ÖNEMİ.....	393
	<i>Feyza İNCEOĞLU</i>	

BÖLÜM 30	EL HİJYENİ VE ÖNEMİ	407
	<i>Can Hüseyin HEKİMOĞLU</i>	
BÖLÜM 31	HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA ATIK YÖNETİMİ	439
	<i>Tuğbağ SUBAŞI</i>	
	<i>Cumhur ARTUK</i>	
BÖLÜM 32	ANTİBİYOTİK UYGULAMALARI	449
	<i>İsmail Selçuk AYGAR</i>	
	<i>Tuğrul HOŞBUL</i>	
BÖLÜM 33	AŞI UYGULAMALARINDA ENFEKSİYON KONTROLÜ	457
	<i>Coşkun Fırat ÖZKEÇECİ</i>	
	<i>Eda BALAMTEKİN</i>	

Yazarlar

Uzm. Hem. Birgül ARMUTCU

Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü

 0000-0001-8712-0854

Dr. Öğr. Üyesi Cumhuri ARTUK

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp
Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik
Mikrobiyoloji AD.

 0000-0003-0827-990X

Uzm. Dr. İsmail Selçuk AYGAR

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Eğitim
ve Araştırma Hastanesi Tıbbi Mikrobiyoloji
Laboratuvarı

 0000-0002-3344-3508

Doç. Dr. Hatice AYHAN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane
Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği AD.

 0000-0002-3022-9389

Dr. Öğr. Üyesi Emine BAYRAK AYKAN

Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

 0000-0002-3167-5591

Uzm. Hem. Eda BALAMTEKİN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Eğitim
ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Kontrol
Komitesi

 0000-0002-0541-5665

Prof. Dr. Necati BALAMTEKİN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp
Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD.

 0000-0001-8665-5611

Dr. Öğr. Üyesi Cemile Hürrem AYHAN BALIK

Van Yüzüncüyıl Üniversitesi , Sağlık Bilimleri
Fakültesi

 0000-0002-6326-2177

Hem. Esen BATIR

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Bulaşıcı
Hastalıklar ve Erken Uyarı Dairesi Başkanlığı,
Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonları Önleme
ve Kontrol Birimi

 0000-0002-9341-2658

Hem. Figen BAY

Gazi Üniversitesi Hastanesi Enfeksiyon
Kontrol Komitesi, Onkoloji Hemşireliği
Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

 0000-0002-0702-2654

Hem. Muhdedir CANER

Kırıkkale Yüksek İhtisas Hastanesi

 0000-0002-2298-0287

Hem. Sibel ÇALIŞKAN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Eğitim
ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Kontrol
Komitesi

 0000-0002-0695-3235

Uzm. Dr. Yavuz ÇEKLi

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji AD.

ID 0000-0002-0925-925X

Doç. Dr. Emel DEMİR

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.

ID 0000-0002-4884-8989

Doç. Dr. Ayla DEMİRTAŞ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği AD.

ID 0000-0001-7952-770X

Uzm. Hem. Sümeyye ZEHİR ERDEM

Zonguldak Çaycuma Devlet Hastanesi

ID 0000-0001-8957-8738

Dr. Öğr. Üyesi Dercan GENÇBAŞ

Ankara Medipol Üniversitesi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

ID 0000-0002-8053-754X

Dr. Öğr. Üyesi Cansu Önlen GÜNERİ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Meslek Yüksek Okulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü Tıbbi Laboratuvar Programı

ID 0000-0002-6112-0693

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜNEY

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji AD.

ID 0000-0002-8478-1072

Dr. Öğr. Üyesi Gamze ÖZBEK GÜVEN

Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD.

ID 0000-0002-5391-8873

Doç. Dr. Can Hüseyin HEKİMOĞLU

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Bulaşıcı Hastalıklar ve Erken Uyarı Dairesi Başkanlığı, Sağlık Hizmeti İlişkili Enfeksiyonları Önleme ve Kontrol Birimi

ID 0000-0002-2156-4636

Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul HOŞBUL

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji AD.

ID 0000-0002-0150-4417

Dr. Öğr. Üyesi Feyza İNCEOĞLU

Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik AD.

ID 0000-0003-1453-0937

Doç. Dr. Nur İZGÜ

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

ID 0000-0001-6343-5923

Dr. Öğr. Üyesi Neşe KARAKAŞ

Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı AD.

ID 0000-0003-0737-0541

Dr. Öğr. Üyesi Betül KILIÇ

Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD.

ID 0000-0003-0685-1079

Öğr. Gör. Dr. Selin KESKİN KIZILTEPE

Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

ID 0000-0001-8848-6575

Dr. Öğr. Üyesi Vildan KOCATEPE

Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

ID 0000-0001-6928-6818

Dr. Serap KORKMAZ

Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
Eğitim Birimi Sorumlusu, Eğitim Hemşiresi

 0000-0003-0384-3065

Doç. Dr. Zehra GÖK METİN

Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi

 0000-0003-0311-9982

Uzm. Dr. Fırat ÖZKEÇECİ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp
Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD.

 0000-0002-3954-6428

Dr. Öğr. Üyesi Hacer GÜLEN SAVAŞ

Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü

 0000-0002-3307-6162

Öğr. Gör. Emine SEZGÜNSAY

İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

 0000-0003-0196-1818

Uzm. Hem. Tuğbağ SUBAŞI

Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Enfeksiyon Kontrol Komitesi

 0000-0002-7328-1478

Dr. Öğr. Üyesi Özge Sukut

İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Florence
Nightingale Hemşirelik Fakültesi

 0000-0001-6394-3346

Hem. Esengül ŞENDAĞ

SBÜ. Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim
ve Araştırma Hastanesi Enfeksiyon Kontrol
Komitesi

 0000-0003-0467-8938

Doç. Dr. Esra UĞUR

Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

 0000-0002-2119-6175

Öğr. Gör. Dr. Şerife YILMAZ

Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Tarihi ve Etik AD.

 0000-0002-5660-7712